

REDACTIA
strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL
Austro-Ungaria:
an 20 cor. pe 1/2
10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 luna 2 cor.
de Duminecă pe an
4 coroane.
România și
străinătate pe an:
40 franci.

scrierile nu se napotiază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:
Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrierile nefrancate nu se
primesc.

Patima șoviniștilor.

Necazul cel mai mare al Ungurilor este că politica cea mare a împăratului austro-ungar n-o fac ei, ci celelalte neamuri, mai ales Germanii. Istoricul indeosebi, nu este zi în care să nu se plângă, zicând: Eată, ungurii sunt buni înaintea celor dela noi numai când vorba e să dea și feciori pentru oștire; încoace întru atâta nu sunt luați în seamă, cât pe palatele din străinătate ale împăraților să se arboreze tricolorul unguresc!...

Decând a murit contele Andrassy a ales, într'adever, ei nici nu prea cuvânt hotărîtor în ceea ce privește politica mare, legăturile noastre cu celelalte țări.

Și e nu numai norocul nostru ci și al patriei noastre, că așa este... Ungurii cei mai luminați sunt atît de orbiți de patimă, în căutarea pentru ca să strice Românilor, în stare a mîna apa pe moara noastră și ai țării și ai neamului unguresc!

Am arătat cum, decând a izbucnit cearta dintre România și Bulgaria folle ungurești țin mai mult parte de țările decât România. Ș-o fac asta nu d'alde Schreibi Morii, ovreștii cari scriu ca să umplă hîrtia, ci dr. Jancsó Benedek, nu mai puțin decât în numărul de ieri (27 sept.) al foii, "Budapesti Hirlap" scrie un articol, care sfârșește astfel:

"De aceea cred eu că interesele noastre unguresc este să fie nu o Românie tare în Balcani, ci o Bulgaria la spatele României!..."

De groaza potopului slav, care vine ca un cerc de fer pe România împărăția austro-ungară, la 1878 și Ungurii vărsară sânge cu imbelenire spre a ocupa Bosnia și Hercegovina. Pentru a se ști mai la adînc de primejdia slavă, Andrassy, șefarul Ungurilor, face legătura cu împărăția nemțească și cu Italia, și de zile bătrînul domnitor Franz Iosif umblă în voile României, ca regele Carol, viteazul dela țară, să poată intra și el în șirul regelor încoronate cari legău frățeste pe viață și moarte, să sară toți din vre-unul dintre ei va fi luat la război de Muscali, și peste tot: de la delia mează noapte și din Balcani.

Când ajung însă lucrurile la adînc, cum se zice, ori-cel puțin oape de primejdie, căci Bulgarii nu obraznicească ei decât numai când

ii știu pe Ruși la spate, ce vedem? Vedem obștea maghiară luînd cîmpii. Scriitorii Unguri se întrec în a pune-gri România și cât pe aci să laude chiar omorurile mișelești sevltșite de Bulgarii lui Sarafoff. Numai pentru-că între cei căzuți sub topoarele și gloanțele ucigașilor este și Mihăileanu, profesorul care lupta întru mărirea neamului românesc.

Ce-i drept, scriitorii unguri caută alt cuvînt pentru a-și îndreptăți purtarea. Ei zic: „Doar' nici România nu e mai bună decât Bulgarii lui Sarafoff, pentru-că cine oare alții, decât cei dela Ligă, luptau cu toate mijloacele să ne răpească Ardealul?!..."

O minciună mai ticăloasă rar i-s'a dat să rabde hîrtia. Cine nu știe oare, că întreaga luptă a Ligii n'a avut altă țintă, decât să ușureze soarta Românilor luați la goană și tîrșiți în temniță de stăpînii șoviniști?

A, dar' noi înțelegem necazul șoviniștilor: Liga a dat alarma îndată ce au eșit la iveală uneltirile de-a desnaționaliza pe Români, Sârbi, Slovaci, Ruteni și Sași. În ziua, în care, la 1890, conferința națională din Sibiu se ridica împotriva Kisdedovurilor, noi, tinerii cari trăiam în București, ridicaserăm și noi furtună și din mișcarea noastră s'a născut Liga. A urmat apoi Memorandumul studenților, scris tot de unul din ai noștri, dl Ioan Slavici, și Replica, așa că ani de zile străinătatea a fost ținută mereu trează asupra tuturor isprăvurilor ungurești.

Acum, că România silește pe Bulgarii să pornească cercetare împotriva bandiților lui Sarafoff, ce 'și-a zis dl Jancsó și alți patrioți? N'ar pute oare să încerce — cel puțin să încerce — și ei a înfațșa România ca pe cuibărul celor mai primejdioși tulburători ai rînduieiilor dintre țări?

Cine nu știe însă, că Români au luptat cu armele cele mai luminoase ale adevărului și dreptății: scriind în foii și lăsând ca între ei și Ungurii să judece lumea mare și istoria nepărtinitoare? Cine nu știe oare, că Liga prin cei mai de căpetenie fruntași ai săi, prin graiul mult jălîtului G. Cantacurino, a lui V. A. Urechid, Delavrancea, Bianu și alții, a respins cu hotărîre ori-ce învinuire că ar voi să tulbure pacea ori să se amestece în daraverile altor țări, ci arată numai vinovați pe cei-ce, avînd în Ungaria puterea în mîna, o folosesc întru a prigoni pe Români, căci să nu se uite: când resuna în Europa glasul Ligii și chiar al Academiei Române, temnițele ungurești gemeau de cei mai oțeliți Români!

Zadarnic caută deci dl Jancsó să-l ponegrească pe Români asemănându-l cu Bulgarii. De altfel noi credem, că însuși dl Jancsó știe, cătă nedreptate face Românilor, scriind astfel. Ba mai credem și aceea, că își dă seamă bine de primejdia ce s'ar abate asupra țării și Ungurimei, când ar ave ca vecini o Românie slabă, la spate cu o Bulgaria tare.

Nu dl Jancsó este însă cel din-tăiu Ungur, care în patima sa face jocul dușmanilor țării și ai neamului unguresc chiar. Au fost doar' în toate vremurile și mulți Unguri de soiul acesta.

Eată de ce și pentru Unguri și pentru țeară și pentru noi, celelalte neamuri, este o mare fericire, că politica mare Ungurii numai pe hîrtie pot face.

Russu Șirianu.

Firezák, episcopul rutean din Munkács, a dat o energică circulară preoților săi greco-catolici, prin care îi provoacă, să dea toată atențiunea învățămîntului din școlile rutene, ca să fie instruiți în privința serviciului divin al bisericii lor. Circulara episcopului, pentru instruirea copiilor ruteni în limba lor națională, care e și limba lor bisericească, a provocat un formal protest în presa șoviniștă. După concepția lui „Pesti Napló" și a altora de teapa ei, aci e earăși o tradare! Dacă Rutenii vor învăța să cîntească pe Dumnezeu în limba lor, — tradează. Dacă 'și-ar părăsi neamul și biserică națională, ar fi: „patrioți"! Groaznică intervertire a înțelesului lucrurilor din lumea aceasta! Trebuie să fii șovinișt, — ca să fii așa de întunecat și falsificator al judecării omenești!

Contele Zichy Nándor. Ziarul „Alkotmány" aduce la loc de frunte un articol al șefului partidului popular, intitulat: „Mai e trebuința de partidul popular sub guvernul Széll?"

Zichy Nándor acuză guvernul Széll de duplicitate. Lupta partidului popular în contra guvernului lui Bánffy, nu puțin a contribuit la doborîrea aceluiași și la venirea lui Széll la putere.

Acțiunea partidului popular a fost bine văzută în cercurile din Viena; și Széll, ajuns la cîrmă, asigură pe cei de sus, că a întins mîna poporalistilor, ear' aici, acasă, le respinge mîna.

Deviza și a lui Széll, ca și a lui Bánffy este oprimarea mișcării catolice. De revisia legilor politice-bisericești, pe care partidul popular o pretinde, Széll 'și-a uitat cu totul. Atacurile presei semi-oficioase nu au o țintă, în care să tragă cu mai multă furie, decât partidul catolic; același lucru se învederează și din discursurile oratorilor „liberali".

Lupta de apărare a catolicilor — termină Zichy — mișcarea populară și astăzi e motivată; după-cum stăm, așa vom și rămîne încă mult timp.

Revista săptămînei.

În curgerea săptămînei ce se împlini, avem de amintit, că s'a făcut mult svon în giurul a două discursuri politice pe cari le-au rostit bărbați de mîna întăiu între Maghiari. E vorba de cuvîntarea rostită de un fost prim-ministru în țeara noastră, de Coloman Tisza, în fața alegătorilor săi din Oradea-mare, și în al doilea rînd de vorbirea contelui Apponyi, earăși un om de seamă între ei.

Amîndoi vorbitorii sunt astăzi prieteni ai guvernului Széll, care are în mîna sa cîrma țării; este lucru de interes și pentru noi, ca să ne dăm seama, ce gîndesc cei dela cîrma țării, despre noi, căci ceea-ce fac cu noi, numai bine nu e.

Guvernul trecut, al lui Bánffy, parea că vrea să ne mîmance fripti, pe noi Români; se purta hăiduțește de tot, nici nu vrea să audă că suntem și noi Români în țeara aceasta; și această metodă Bánffy dela Tisza o luase, dela Tisza, care își pusese de gînd să nimicească cu totul neamurile din țeara noastră, ai căror fii nu vreau să se facă maghiari.

Și ce să vezi, Tisza acum a început să nu mai strige așa furios în contra noastră, și la rîndul lui și Apponyi cere dela guvern, ca așa să se poarte cu cetățenii, ca toți să fie atrași cu dragoste la sinul patriei.

Vorbele acestor fruntași maghiari însă tot numai vorbe sunt, pentru a se ascunde în dosul lor neîmplinirea datorințelor ce au guvernele țării față cu naționalitățile, pentru a ține loc de fapte vorbele.

Drepturile noastre politice tot nesocotite sunt, și ori-ce tras-impins de polițist își bate joc de poporul nostru, fără-ca să fie pedepsit, — ba din contră, e laudat.

Fapte cerem noi dela mai marii din această țeară, să dovedească prin fapte, că a sosit și la noi odată vremea „legii, dreptului și dreptății".

Dacă ne vom îndrepta privirea prin vecini, la sora noastră România, vedem că conflictul ce s'a ivit între ea și Bulgaria încă nu s'a netezit, deși în amîndouă părțile guvernele se silesc să împiedece războiul.

Primul-ministru al României a declarat chiar, că nu există conflictul româno-bulgar, dar va exista, și va fi strașnic conflictul, dacă Bulgaria, după-ce i-se vor presenta din partea României actele doveditoare de vina bandiților din Sofia pentru omorirea lui Mihăileanu, nu va urmări pe cei amestecați cu toată asprimea legilor.

România nu are trebuința de războiu pentru a zdrobi pe Bulgarii. E de ajuns, dacă dă afară pe Bulgarii cari își câștigă pînea acolo, ca mergînd în Bulgaria, unde e pe isbucnite revoluția, de foamete, Bulgaria să nu mai știe ce să se facă, să dea de mal.

Dacă ne îndreptăm privirea asupra țărilor mari din apusul Europei, acolo vedem că toți au gândul la China, toți au interesele legate de ceea ce se petrece în depărtatul Orient.

Lucrurile din China au luat o întorsătură cu totul neașteptată. Pe când în vremea din urmă se vorbea de încheierea păcii, de retragerea trupelor europene din Peking, știrile sosite în urmă ne vestesc că Chinezii earăși s'au îmbărbătat și s'au hotărât să lupte până la ultima răsulare „contra lumii întregi“.

Au jurat moarte tuturor creștinilor și gonirea tuturor „peilor albi“ din întinderea împărăției lor.

Nu putem socoti de o glumă această întorsătură, căci a trânti la pământ o împărăție, care numără patru sute de milioane de oameni, va cere mari, multe și îndelungate lupte și jertfe, așa că acum chiar, când comandantul peste trupele aliate din China, generalul german Waldersee abia a sosit pe pământul Chinei, mare lucru îl așteaptă, căci putem zice, că acum începe adevăratul război.

În timpul acesta în Transvaal, poporul de viteji al Burilor e îngemănă sub lanțul robiei englezești, și abia 12 mii de voinici mai sunt, cari hotărâți de a nu se despărți de armă mai în grabă decât de viață, țin mereu legate trupe mari de Englezi.

Enciclopedia lui Trif și Weigand.

Am avut nu odată privilegiul să arătăm ce lucruri de ris sunt în Enciclopedia pe care Trif a trecut-o la nemurire. Vorba e însă, că în Enciclopedia aceasta sunt și lucruri rele, stricătioase, de cari se slugesc acum dușmanii neamului românesc.

Astfel, după-cum dl Diaconovich a lăsat pe Trif să scrie pe Berni Detre, făcând de ris întreaga Enciclopedie, așa a lăsat și pe dl Weigand să scrie despre Românii din Macedonia. Fiind că dl Weigand (neamțul) era plătit de guvernul bulgar, a scris despre frații noștri de la Fınd ca despre niște lăceți corturari. Între altele zice, că ei nu ating nici numărul de 150.000 suflete, pe când Nențescu și chiar învățați străini, arată că sunt peste un milion.

Ear' Dr. Jancsó Benedek, în articolul său din „Budapesti Hirnap“ reproduce scrisorile din Enciclopedie ale lui Weigand, numai ca să arete Ungurilor și străinătății, că Românii n'au drept nici să se gândească la frații lor din Macedonia, cu atât mai puțin are România drept să-i ajutoreze.

Mar zilele trecute dl Jancsó se vede că nu știa de Weigand enciclopedistul: nu scrisese adecă atunci cu atâta dispreț despre Românii din Macedonia!

Acum, că se poate servi de o Enciclopedie românească, ne ia de sus de tot.

Ce zice la aceasta venerabilul controlor al Enciclopediei, vicarul Dr. Ilarion Pușcariu?

Și ce zice onoratul comitet al Asociației?

Din România.

Sosirea M. M. L. L. din străinătate.

M. Sa Regale va părăsi castelul de Weinburg la 30 Septembrie pentru a merge la München, unde va ajunge a doua zi, la 1 Octombrie.

Căsătoria Principelui Albert, la care va asista M. Sa, va avea loc la 2 Octombrie.

Dela München va pleca la 3 Octombrie, iar la 4 Octombrie va sosi la Viena, unde va întâlni pe M. S. Regina.

În aceeași zi M. M. L. L. vor pleca la Sinaia.

Consiliu de ministri.

Ministrii României au fost convocați la un consiliu, sub prezidenția d-lui P. Carp, pentru a hotărî în privința convocării Corpurilor legiuitoare în sesiune extraordinară.

E mai mult decât probabil, că Camerele vor fi convocate pentru 25 sau 26 Septembrie.

Brigandajul comitetului din Sofia.

În dosarul instrucției se găsește o declarație a lui Trifanoff. Acesta a spus, că acum câțiva ani comitetul revoluționar din Sofia a trimis în Macedonia pe Mitu Stoicoff împreună cu alți Bulgari. Misiunea acestora era să fure copii dela oamenii cu dare de mână și să nu-l înapoieze familiilor decât în schimb unor sume de bani.

Acest brigandaj a fost practicat multă vreme și s'au adunat mari sume de bani, cari s'au vârsat în casa comitetului revoluționar.

Trifanoff mai spune, că a auzit despre acest brigandaj și pe Anghel Popasoff și că dacă s'ar face o anchetă în Macedonia, s'ar găsi numeroase victime.

Jurământul.

Eată care era jurământul pe care îl făceau membrii, la intrarea lor în comitetul revoluționar din Sofia.

„Jur să-mi dau sufletul pentru ca să sfântă a Macedoniei și să mă supun orbește oricărei hotărâri a comitetului.“

„Dacă voi călca acest jurământ, glonțul din țeava războiului a revolverului să-mi zdrobească țeasta capului și tăișul pumnalului să-mi străbată peptul.“

După pronunțarea acestui jurământ, membrul săruta un revolver, un pumnal și o iconiță.

Antipatie față cu Bulgarii.

Kiazim-Bei, reprezentantul Turciei la București, a anunțat telegrafic guvernului din Constantinopol că mai mult de 400 soldați turci au desertat din armata bulgară și au venit la el, la București, cerându-i sprijinul și protecțiunea.

Din străinătate.

Turcia față cu Bulgaria.

Pe când în România spiritul public a început să se calmeze, în Turcia situația față cu Bulgarii devine din ce în ce mai serioasă. Din Salonic se anunță că directorul gimnasiunii bulgăresc de acolo a fost arestat, și la perchișiția ce i-s'a făcut s'au găsit asupra lui o mulțime de scrisori dela Sarafoff. În orașul Prilep, tot din Macedonia, au fost arestați toți profesorii gimnasiunii bulgăresc.

Albanezii din ținuturile Petova, Prizred și Prinștina s'au revoltat contra bulgarilor și contra valiiul turcesc, despre care zic că a fost mituit de bulgari.

La directorul liceului bulgar din Monastir s'a găsit un formular din jurământul „patriotic-sarafoff“-ist.

Guvernul turcesc a dat ordin ca o parte din rezerviștii macedoniei și albanezii să fie chemați sub drapel.

Circulara lui Sarafoff.

Președintele „comitetului revoluționar macedo-bulgar“ a trimis tuturor sub comi-

tetelor sale o circulară. Iată conlucsiile formulate în acea circulară:

Res lufiunt:

1. Comitetul suprem macedonean va ține sus stindardul revoltei și își va continua acțiunea revoluționară în sensul direcțiunii date de ultimul congres.

2. Comitetul suprem macedonean va ignora și de-acum înainte, în acțiunea sa, combinațiunile diplomatice, ca și luptele politice ale micilor state vecine; se va mărgini în sfera sa de activitate, care este organizarea și reunirea tuturor fiilor din Macedonia și a tuturor acelor cari sunt în comuniune de idei cu noi într'o corporațiune puternică, care să rupă la rândul său jugul sângeros al Turciei.

3. Comitetul suprem macedonian face apel încă odată la toți luptătorii pentru cauza noastră, și îi roagă să-și uite toate simpatiile și antipatiile, toate afacerile lor particulare, toate supărășile, și să se unească, sub steagul nostru, ca să întărim organizația noastră, să ne facem societăți mari și mici, ca în cas de nevoie totul să fie gata. În sfârșit toți se vor înrola sub drapelul viitorului nostru național, pe care vrăjmașii noștri l'au întunecat.

Trăiască adevărul, binele și libertatea!

Președinte: B. Sarafoff.
Secretar: V. Kovathof.

Măcelărirea Armenilor la Constantinopol.

Dl George Clarkson, căpitanul unui vapor englez sosit acum la Sulina, spune că în Constantinopol au reînceput groaznicile măceluri de Armeni și că în acel oraș domnește o panică înspăimântătoare.

După știrile din Constantinopol areștările de Armeni continuă. Poliția asigură a fi descoperit un complot urzit de doi revoluționari armeni Patriarcul armenesc face demersul pentru a face să înceteze areștările și a se pune în libertate acei cari au fost recunoscuți ca nevinovați. Cincizeci și doi au fost puși în libertate, alți cincizeci au fost trimiși în provincii. Mai vre o 200 persoane în temniță.

O întimpinare.

Hafeg, 26 Sept 1900.

Mult onorată Redacție! La corespondența protopopului T. V. Gheaja, publicată în Nrul 168, în prețitul ziar ca redigiati, după ce acesti oameni în orbirea lor se agăț de mine și seornesc despre mine tot felul de faime, imi țin de datorință pentru liniștea celor ce nu cunosc cauza, a da următorul răspuns:

Nu sunt eu autorul articolului publicat în „Tribuna“ din Sibiu. Aceasta o știe protopopul T. V. Gheaja, căci i am declarat încă odată verbal. — Din acest motiv protopopul T. V. Gheaja îi poate fi rușine, că duce polemiă, ca și când eu aș fi autorul.

Starea faptică a chestiunii încă e denaturată atât de protopop, cât și de învățător.

În ședința senatului școlastic următoarele propuneri au fost:

Președintele Muzsnay Béla a propus: „ca postul devenit vacant să nu se mai întregască“. — Eu am propus: ca postul devenit vacant să se întregască imediat conform dispoziției comis. administrative. — Eu am motivat propunerea mea cu aceea că: sistarea posturilor de învățător la școlile grănițerești se ține de competența fondului grănițeresc; că micșorarea puterilor didactice nu e în consonanță cu principiile pedagogice; că ședința, nefiind convocată în regulă, senatul școlastic e incapace de-a decide.

La dezbateri au luat parte și protopopul T. V. Gheaja, învățătorul reformat și Teodor Făgărăș.

Președintele ca motiv al sistării a adus reparaturile. La ce Teodor Făgărăș a obiecționat prin o vorbire, că micile reparaturi se pot face din venitul anual de 200 coroane ce are școala.

În urmă președintele a făcut o modificare stilistică propunerii sale, dia care ușor creștătorii voiesc să facă capital, care sună cam așa: „pe anul acesta nu se întregăște postul de învățător“. Și rămâne, ca scaunul școlastic din anul viitor să facă, ce va voi. — Cu toții știm că scaunul școlastic din anul viitor, va decide în defavorul școlii grănițerești, căci din acel scaun școlastic vor lipsi elementele, cari apără școala grănițerească.

La votare votul protopopului și al învățătorului N. Sanzian au scos întreaga propunere a președintelui, căci alții au zice, că ați votat pentru învățătorul N. Sanzian.

E neadevăr deși toată acțiunea noastră, — Ca să fiu cronicar în n'ez, că protopopul a mai propus creșterea obținută; în sistarea posturilor se înmulțească salariul învățătorului N. Sanzian.

E neadevăr și aceea, că a propus denumirea unui învățător căci eu numai am făcut atare școlastic la pactul foștilor grănițerești neadevăr, ca școala ar fi ruinată istorie e în vecl neuitată numai în servi de scut de apărare.

Că ați cauzat stricăciuni micșorarea puterilor didactice, în toată suflarea românească din Harghita.

Că propunerea mea nu e școala, o știe ori-cine; și cu ea pot fall că opiniunea publică de aprobat ținuta mea, și a desaprobat D-voastră.

Protopopul a ținut de călăuză buta în răspunsul său cu injurii la adresa tuturor, uitând că în popă injuriile nu servesc spre deosebire deci cu indignare și dispreț presiunile protopopului și declar. și presiile folosite densusle demn.

Învățătorul N. Sanzian în seși, care de la început până la urmă stă din atâtea minciuni căte acesta în modul cel mai necuviincios că injură și spumegă de mânie. — adevărat, că eu aș fi spart ferestrele și că nu aș spriugul școala.

Ținând la aceea, ca pe căle să arăt, că toate aserțiunile și ale învățătorului N. Sanzian sunt minciuni, învățătorul N. Sanzian l'am încercat calomnie, — și ac'o în fața d'eu voi doved, că cine este el.

A mă ocupa cu acest om ziaristic și a sta cu el mal de vorbă și polemic, țin de sub demnitate.

Că eu totdeauna am apărut școala și biserica de ambele părți aceea se put'e o ști și protopopul din bisericile lui am scăpat de licitație.

Cu un om, care zice: că spart ferestrele școlii, numai la spart omul de vorbă, căci cu alții cari nu se sfese a spune atari vorbe sub demnitate a perde timpul.

Declarând încă odată, că răspunsul învățătorului N. Sanzian minciună infamă și o calomnie — las să continue disputa și polemică această „Nelu“, care am firma că va eși de sub anonimitate, că de om cu caracter firm.

Acestea le-am ținut de călăuză spune numai pentru publicul ce are pe autorii corespondențelor.

Primiți, Vă rog Onor. Redacției mele pentru publicarea acestor.

Cu stimate,
Dr. Gheaja

Ultime știri.

Bașibuzuciile din Sătur

În 16 c. a fost sfințirea române gr. cat. din Mocira. Aștia a oprit însă ori-ce petrecere rală.

Tot așa pe ziua de 21 c. fie în Dumbravița o petrecere sub patronajul dlui George Basesți. Fșolgăbirul Dienes a să-și câștige însă și el vrednicia tice, oprind ori-ce petrecere și gendarmii asupra Românilor. cuvânt: tot ca pe vremea lui

Burii luptă.

Bruxella, 27 Septembrie. De nimic mai multe tunuri mari. cadă în mâinile Englezilor, generalii Botha și Viljoen s'au retras spre Limpopo, unde întâlnindu-se cu (despre care mai zilele trecute scosese vestea că a fost împins la luptă), Steyn și Delarey, cari au 12.000 mii soldați, sunt hotărâți până la cea din urmă picătură

DESPRE MESERII.

De Russu Șirianu a scris un articol de fond în Nrul de la 2/15 din februarie a. c. al acestei foi. Într-un articol pentru binele și fericirea noastră, arată intențiile bune ale Comitetului Național-Aradane pentru creșterea și înălțarea meseriașilor, și scoate în relief importanța meseriilor, sau clasei de mijloc a societății noastre, ca absolut indispensabil pentru progresul economic și cultural al țării.

În chestia aceasta iau cuvântul și eu, pentru că sunt de meșter opincar și cunosc viața meseriașilor noștri români în orașe.

Dorul, de-a vedea clasa meseriașilor, sau o zi mai înainte înălțată la un nivel material și moral, îmi vine să arăt, că stipendiile ce s'au acordat erau să se dea tinerilor uceai, și celor, ba chiar și măiestrilor gata, să fie cel dintâiu și cel mai apropiat mijloc pentru ajungerea scopului în discuție de dl Russu-Șirianu.

Un alt lucru s'ar cere întâiu: creșterea școlilor naționale de meserii, una sau două, ci în toate orașele din țară de Români, căci dacă preotul este și trebuie să fie un român, pentru ca să-și poată da bine chemarea, atunci trebuie să știe și meseriașului aceasta, mai puțin că școala lui de până aci a fost o deservire cosmopolită, ne-românească.

Până n'am plecat de-acasă, am văzut ucenicii și calfele, câți au fost în șirul anilor în atelierul meu, Români și străini, că erau aceiași muncitori harnici ori leneși, cari în cursul lucrului lor și în Dumineci, când își petreceau timpul mai mult limbă străină și mai puțin limbă română, e de-a dreptul o degradare a „cultura” și timpul petrecut în vândă... .

Azi, când vin pe la părinți acasă, văd aceleași tipuri de oameni, cu aceleași caractere, eșiți din aceeași vechie și ruginită școală a cosmopolitismului.

Și am stat de vorbă adesea cu părinții. La întrebările mele răspundeau: „Tot un Dumnezeu avem, ori vom vorbi românește, ungurește, ori în alt chip”.

Din asemenea oameni, deveniți mai târziu de sine-stătători, măiestri la orașe ori la sate, nu vei putea face nici odată și cu nici un preț caractere românești, „meseriași”, cari să scoată de prin satele românești lipitorile străine, și cari prin câștigul lor să îmbogățească însăși viața românească!

Biserica și școala pot veni și aici în ajutor.

Copiii noștri umblă la școala noastră confesională românească. De aici merg mai departe.

Frica de Dumnezeu și dragostea de școala confesională românească trebuie sădită în sufletul lor și în altă parte, fie că studiază în gimnasiu, fie că s'au aplicat la vre-o meserie oarecare.

Pentru gimnasiu avem catichetii... Ucenicii, calfele și măiestrii chiar, de ce n'ar avea și ei catichetii lor speciali? Pentru că un lucru stă mai presus de ori-ce discuție: până atunci, până când legea mea este tot una cu legea Ungurului, Neamțului, Slovacului, Sârbului etc, până atunci pe mine nu mă poți numi Român, căci azi sunt, și mâine mă fac ori-ce poftesci, pentru pâine, pentru câștig... „Man schaut, von wo's Brod kommt”. Așa zice Neamțul doritor de câștig și sgârțit, și apoi, aceasta este și a fost, în special, școala de până aci a celor mai mulți dintre meseriașii noștri.

Vor trebui deci luați tinerii noștri din mâna cosmopolitismului păgubitor, și-i vom da sfintele maice bisericii și școlii sale.

În acest chip și pe calea aceasta — căci alta nu este — se va

pute pune temelia elementului de mijloc al societății noastre, element sănătos și viguros, din care, odraslele ce vor eși, nu numai că nu vor trebui ajutate cu stipendii, ci ne vor da ele cel mai frumos stipendiu: o nouă cetate națională, renăscută din însuflețirea celor cu durere pentru neam.

Preot Al. Muntean al lui Vasile.

Sfințirea bisericii din S. Miclăuș.

Vineri, în ziua de sfânta Mărie-mică s'a sfințit (provisoriu) frumoasa biserică gr-or. română din Sânt-Miclăușul-Mare. Serbarea ce s'a dat cu acest privilegiu a fost cu atât mai măreață, cu cât tot în această zi Români s'au despărțit — bisericește — de Sârbi. În această mare comună din vremea mai vechi adică Români și Sârbi aveau aceeași biserică și a trebuit să se poarte proces și să se aducă mare jertfă, până-ce Români să ajungă a lauda pe Domnul în biserică lor.

Serbarea a început dimineața la orele 9, cu slujba dumnezeiască în biserică sârbească. După aceea Români, sub conducerea preotului lor Popovici, a protopopului Miulescu și alții, cari au servit, se depărtează din biserică, după-ce întâiu preotul local ține o vorbire, la care a răspuns, sârbește, preotul sârb Agrima.

Români, mulțime mare, ajung la biserică lor în mijlocul sunetelor clopotelor și a treascurilor. Aici protopopul Miulescu, asistat de preoții Popovici, Oprean, Petrovici, Nestor, Stana, Halmăgian și Bichicean, sfințește noua biserică, împodobită cu flori, crengi verzi și cununii cu panglică tricolore. După liturghie ține apoi o vorbire în care arată însemnătatea zilei, taptul despărțirii de către Sârbi. Aduce laude vrednicului fruntaș Dr. Nestor Oprean, avocat în loc, care mai mult a luptat și ostenit pentru ca Români să câștige procesul și să-și poată ridica biserică pompoasă. Mână dreaptă i-a fost dlui Oprean harnicul tinăr avocat Traian Stoicănescu, căror mulțimea mare li-a și făcut, acolo în biserică, ovațiuni calde.

Protopopul a mai arătat cum mulți credincioși au adus daruri. Mo-

stenitorii familiei Albu, precum și Bobărnac, au cumpărat clopote, unul în preț de 1200 fl., femeile române au dat un prapor mare și frumos, nașa fiind d-na Maria Oprean, ear' meseriașii români din loc un baldachin, căruia la sfințire naș i-a fost dl T. Stoicănescu.

La banchetul ce s'a dat au luat parte peste 70 preoți, învățători, avocați etc. și câțiva țărani fruntași.

Întâia vorbire a ținut-o protopopul Miulescu, ridicând paharul în cinstea și sănătatea episcopului Goldiș. Preotul local Popovici a beut pentru protopopul Miulescu, Dr. N. Oprean pentru oaspeții, I. Halmăgian (Igrîș) pentru conducătorii poporului brav din S. Miclăuș, P. Jurma pentru deputații sinodali ai cercului (dnii Dr. N. Oprean și A. Petrovici din Nădlac, present și D-sa la sârbari); preotul Petrovici (din Torac) ține un toast în onoarea dlui Russu Șirianu, care de ani mulți luptă pentru cauza poporului; dl R. Nestor pentru femei; dl Russu Șirianu pentru preoții și învățătorii români, cărora avem a le mulțumi atâtea lucruri bune ce s'au păstrat în popor; protopopul Miulescu aduce apoi laude meritate preotului local Popovici; dl Stoicănescu ține o avântată vorbire asupra înaintării poporului, ocupându-se îndeosebi de afacerile locale; învățătorul Minișanu arată bucuria ce simte, că în sfârșit de aci încolo vor avea biserică; preotul Bichiceanu amintește de cel căzuți jertfă în lupta pentru despărțire.

Preotul local Popovici propune a se expedia următoarea telegramă:

„P. S. Sale episcopului Goldiș, Arad.

„Poporul credincios, sub conducerea mandatarului P. S. Voastre, și oaspeții adunați la sfințirea provisorie a noului Sion, Vă exprimă supunere fiască zicându-Vă: Întru mulți ani stăpâne!”

Protopop Miulescu, preot Popovici, avocații Oprean, Petrovici, Stoicănescu, preoții Oprean, Bichicean, Nestor, Halmăgian, Stana Petrovici, în numele tuturor credincioșilor.

Se primește unanim.

După-ce protopopul mai vorbește pentru popor, seria toastelor o încheie preotul T. Oprean (Cenad), care într'un însuflețitor discurs aduce laude poporului român din aceste părți, dar' se ocupă și de scaderile lui, între cari numără în locul întâiu pu-

POVESTEA

de Coroane de oțel.

(Statormicrea Domniei românești și războiul nostru pentru neaterănare.)

Scrisă anume pentru țărâtime.

De **GEORGE COȘBUC.**

DOMNITORUL.

IV

Pe acele vremuri Domnitorul avea de întâiu sfetnic al Său pe Ioan Brătianu. Și Domnitorul, se încredea oricând în oștirea țării și se biziua pe puterea ei.

Brătianu da tot aceleași povești Domnitorului, pe cari însuși Domnitorul le găsește mai bune, adică să facă un legământ priincios cu Rușii pentru trecerea prin țară, dar prietinie să n'aibă cu ei în clin nici în mâneacă. Ear oștirea să se adune toată în Oltenia, ferindu-se de calea Rușilor, ca să se vadă, că ea mergea nici cu Rușii, nici cu Turcii.

Și Domnitorul s'a hotărât așa: a făcut legământ cu Rușii. Le da voie să treacă prin țară, ca ori-căror drumești, fără să-i aibă nici prietini, nici dușmani.

Dar pentru asta, Turcilor le-a sărit tandăra.

Par'că erau de pe altă lume, așa nu voiau să înțeleagă silnicia, care ne-a făcut să lăsăm pe Ruși să treacă prin țara noastră. Părintele Domnitorului, Prințul Anton, zisese că de vom da voie Rușilor să treacă Prutul, Turcii ne vor găsi pe jumătate vinovați și ne vor ține măcar pe jumătate de dușmani ai lor. Când colo, Turcii ni au găsit vină deplină și ne-au ținut de dușmani pe de-a întregul.

Abia sosiră Rușii la Dunăre, și într-o zi Osman pașa, mai-marele Vidinului, a și început să-și arate colții. Fără să le dăm măcar pricină de bănuială că le vom rău, Turcii lui Osman au sărit cu tunul și-au început să bată Calafatul. Apoi au început să bată toate orașele de pe lângă Dunăre, arătându-ne vrăjmășie îndesată și cu virf.

Acum se schimbaseră lucrurile.

După legămintele noastre cu Turcii, ei aveau să ne apere țara, că era sub stăpânirea lor. Dacă li-am fi arătat noi vrăj-

mășie și am fi tras noi dintâiu cu tunul, ar fi zis toată lumea că ne-am răsvrătit și am lovit pe stăpânii noștri. Și dacă ne-ar fi bătut în războiu, nimeni nu ni-ar fi dat dreptate, cum nu dai celui ce ridică mâna asupra mai marelui său.

Dar acum ei ridicaseră mâna asupra noastră, ei, care aveau datoria să ne apere.

Ear noi aveam dreptul să ne apărăm și să facem războiu cu ei. Și nimeni nu ni-ar fi făcut vină dintr'asta. Și chiar de ne-ar fi biruit ei în războiu, ar fi sărit lumea să ne mântue și să nu ne lase urgiei lor, în tocmai cum aperi pe cel slab când cel tare îl bate fără nici o vină.

Era acum altă foaie. Inima Domnitorului a crescut de bucurie, văzând cum s'au schimbat în bine lucrurile și că singuri Turcii și au tăiat apa de la moară.

Dacă Turcii voesc războiul, să l'aibă!

Țara era amărâtă pe Turci de câte ne făcuseră de veacuri, și acum oștirea ne era voinică și doritoare de luptă, ear' Domnitorul atâtea doria să-și boteze oștirea în foc vrăjmășesc.

Îndată după pornirea vrăjmășiei din partea Turcilor, începută de Osman, întreaga Țară-Românească s'a cutremurat de

bucurie că Turcii singuri ni-au cerut războiul. Toți ne-am aflat gata să sprăgim pe Domnitor și cu sufletul tot să-l ajutăm întru purtarea războiului.

Țara noastră s'a rostit neatârnată de stăpânirea turcească, ear Domnitorul eșit de sub poruncile Sultanului și nesupus de-cât lui Dumnezeu și legilor țării noastre. Toți într'un gând am cerut ștergerea birului ce l-am dat Turcilor și printr'asta am rupt toate legămintele ce le făcuseră strămoșii noștri cu Turcii.

Până atunci am fost sub un fel de epitropie a Turcilor, eram crezuți slabi și având nevoie de apărare străină. Acum ne-am scuturat jugul epitropiei. Dar trebuia să arătăm într'un războiu, că într'adevăr l'avem nevoie de ea, că ne putem ține pe picioarele noastre și că suntem destul de tari să ne apărăm noi singuri.

V.

Războaiele, pe lângă pustiire și foc în țară, pe lângă moarte de oameni, de sărăcie, de boale și de foamete, aduc și spaimă multă. Adese-ori spaima face mai mult rău țării de-cât războiul însuși.

ținul interes pentru cele naționale obștești și lipsa de inițiativă în chestii economice, așa că un ținut atât de bogat, nici acum nu are bancă românească, ci se duc pe la străini. Dorește înaintare pe toate terenele!

Seara a fost concert, care a reușit foarte bine. Mulțime mare de inteligență și popor a luat parte.

Atât în biserică, înainte de amiază, cât și seara la concert, au cântat, schimbându-se, corul din S. Miclăuș, sub conducerea harnicilor învățători Lipovan și Minișan și corul din Pesac, sub conducerea lui Andrei Damian.

Biserica nouă nu este zugrăvită încă, dar pe anul viitor va fi gata și cu zugrăvirea, când se va sfinți apoi prin P. S. Sa Episcopul Goldiș.

Convocare.

Învățătorii rom. gr. or. din protopopiatul Radnei prin aceasta sunt convocați la adunarea despărțământului ce se va ține în comuna Giulița la școala confratelui Sim. Neamțu la 9/22 Oct. a. c. pe lângă următoarea

Programă:

1. La 9 oare a. m. asistare în corpore la chemarea Duhului sfânt.
2. Ascultarea prelegerii practice din limba rom. cu cl. III-a ținută de învățătorul din loc.
3. Deschiderea ședinței.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Reflexiuni asupra prelegerii practice.
6. Citirea operatelor intrate la birou.
7. Incassarea taxelor. În legătură cu aceasta e rugat fiecare membru a-și depura taxa de membru atât restantă, cât și cu rentă.
8. Discușii referitoare la starea școlii și a învățătorului.
9. Propuneri și interpelări.
10. Defigerea locului și timpul pentru adunarea proximă.
11. Închiderea ședinței.

Invităm pe toți binevoitorii și părinții cauzelor noastre școlare a ne onora cu prezența la această adunare.

Din ședința biroului, ținută la 7/20 Sept. 1900 în Soborșin.

P. Givulescu, Solomon Giurcoane,
președinte. notar.

Despre oamenii nechibzuți.

Nici odată pofta de a se face omul bogat, sau cel puțin de a păre „bogat“, n'a fost așa de mare ca în ziua de azi. Oamenii nu se mai mulțămesc cu roadele ce le aduce munca lor cinstită, ei voesc să se facă dintr'odată bogați, fie aceasta pe ori și ce cale, prin mijloace erate sau neertate, prin speculațiuni de tot felul, prin rămășguri, amăgiri și înșelăciuni. Au trecut acele vremuri, când barbatul se răzima pe puterea sa sănătoasă, pe cinstea sa, și când spera a dobândi ceva, — prin diligență și stăruință de fer o făcea. Astăzi oamenii se folosesc de alte arme mai fine, dar și mai veninoase, cum sunt bunăoară: minciuna, vicienia, lingușirea etc., și prin care cred a ajunge mai ușor și mai sigur la țintă.

În tot locul se poate observa, că oamenii voesc să facă pe „marele“, pe strade, în grădinile publice, — ba chiar și în biserică; ei cheltuiesc mai mult decât le conced mijloacele; s'au îndepărtat, pe cât numai se poate, de tot ce-i nobilitează; ei au uitat aproape de toate virtuțile bune, cum sunt: simplitatea, sinceritatea, onestitatea, iubirea de adevăr etc., care aduce jertfe și uită eu-l, luptând pentru binele și fericirea întregii omeniri.

Astăzi omenimea, spre a păre cel puțin „avută“, caută ca să trăiască într'un stil mai cum se „cade“, în case frumoase, să dea prânzuri bogate, să bea vinuri bune, și dacă se poate să se preumbe în trăsuri elegante, cu cai pe cât se poate numai de falosi. Unii poate că nu pot duce acest trai, decât numai păcălind și înșălând pe concetățenii lor. Alții nu sunt tocmai înșelători, dar nu sunt departe de aceasta; ei cheltuiesc mai mult decât câștigă, numai ca să treacă de oameni cum se „cade“, trăesc după principiul periculos: așa-i spiritul timpului, „trebuie să faci, cum fac alții“. Oamenii aceștia cred a câștiga stima „altora“ și a „și-o păstra“, ei sunt de părerea că: onestitatea stă numai în haine frumoase, în arangiarea în mod estetic a locuinței și în modul de-a mânca și a bea bine; ei, dar așa nu se ține casa!

Înainte, dacă se căsătoria un tiner cu o fată, ei fundau o familie, aveau o casă proprie, familia și casa erau

noțiuni înrudite. Astăzi însă, și cu deosebire pe la orașe, unde cele mai multe familii trăesc în case închiriate, nu mai este așa.

Mulți orașeni cu câștiguri moderate, arangează petreceri și ospete, unde însă nu găsești adevărata ospitalitate și socialitate; ei arangează în alte seri petreceri elegante, pentru care își iau pe câte o zi bucătăreasă, tacâmuri de masă și vase de mâncare, și când oaspeții invitați părăsesc casa, îi vorbesc de rău, eară barbatul cu murea când rămân singuri — după ce se sting toate luminările, — se simt străini în casa lor.

Un bărbat, care vrea să ducă o astfel de casă, trece ușor peste granițele ertate, și acuzi ajunge în necinste, în sărăcie și în ajura acelor, pe care el i-a ospetat. Nu așa ar fi pățit-o însă, dacă nu s'a fi espus la toate acestea, și dacă ar fi avut curagiul moral a zice: „Mijloacele mele nu-mi îngăduie aceasta“.

Moravurile, obiceiurile și cu deosebire „moda“ sunt tiranii, cărora noi nu cutezăm a le face rezistență. Mulți, cari fac „lux“ prea mare, și se aruncă cu ochi deschiși în nenorocire, n'au o scusă mai bună, decât temerea lor nebună „de lume“, adică cu alte vorbe: ei se tem că: ce vor zice alți oameni, ca și când oare oamenii, cari își bat joc de o vieață cuminte, ar fi cei înțelepți și cei ce ved departe, ear nu tocmai cei nebuni și scurt vnezători.

Experiența ne învață: Pofta oamenilor de a face lumea să creadă, că ei ar fi ceva, — ce nu sunt, și că ar ave ceva ce nu au, este un izvor de căpetenie al stricăciunii moravurilor. Poate cineva să apară în ochii lumii ca: respectabil ori onorabil, și totuși să fie în fond de desprețuit.

Cel mai mare temei în lume se pune pe rang și avere, fiecare stăruiește a-și câștiga un rang mai înalt în cercul societății; de aci ese la iveală: spiritul de castă. Funcționarul de pildă, se crede ceva mai bun decât industriașul; comerciantul mai mare decât cel ce vinde la șatră și crucerul, meseriașul mai pe sus decât țeranul, eară meseriașul pe un boer s'ar afla foarte ofensat, dacă l-ar asemăna cu o slugă a unui țeran dela sat.

„A fugit Vodă?“ întrebau unii. Și se mirau că Vodă n'a fugit din București. Era adevărat obiceiul, mai înainte, când Domnii erau slujbași plecați ai Turcilor și lipsiți de ostire, să-și adune averea și să plece la Brașov, când se isvodiau războaie și năvăliri de Turci.

Acum însă aveam ostire multă și vrednică, ear Domnul nu era un slujbaș al Turcilor de azi pe mâne. Dar noi încă nu ne obișnuiserăm cu gândul, că avem o ostire și astfel de Domn. Vedeam ostirea și n'o vedeam, și nu ne venia să credem că o avem. Nu ne cunoșteam puterile.

Ființarea Domnitorului în București mai domolia spaima. Dacă Lui nu i-e frică, ziceau cei mai fără pricepere, se vede că nu e primejdie. Și earăși se gândiau, că poate la urma urmei Turcii nu trec Dunărea, tocmai din pricină că ostirile noastre sunt într'adevăr tari. Cei mai necredincioși ca Toma, clătneau din cap și nu se găsiu de mirare.

Domnitorul se străduia din răspuțeri să astempe spaima. Când se svonise dintru întâiu că de data asta s'a isprăvit cu țara Românilor, că Turcii au s'o bată cu totul și s'o aibă în stăpânire deplină, cum au țara bulgărească, și că tot pământul țării va fi luat de Turci, Domnitorul a domolit

Spiritul acesta al trufiei se arăta în toate clasele. Fiecare cere ca se deosebească intrând în țară cu omenii dintr'un cerc care stă sub el. În orașe din care sunt oameni de aceea, cari se ocotesc unii pe alții, ba se uresc și de multe ori se batjocuresc. Spiritul acesta al izolării, predomină cu deosebire înțelegeri noastre de pe la orașe; de aci apoi certele desbirările, neînțelegerile, frecările și păsarea unora față de ceilalți.

Această bolnăvicioasă poftă de a ajunge tot la mai „mare“, ne călăuzeste și aceea, că mulți părinți, cari își dau pe copiii lor la școală, și cari îi susțin în cele mai multe suri cu chin și cu vai, se înalță sus. Astfel la poporul nostru e cunoscut, că mulți părinți își trimt copiii la școală în speranță că vor face „domni“, și în cele multe casuri nu se gândesc, li-ar căde cu mult mai bine și dacă în sat ar ave economi, au absolvat vre-o patru, cinci clasă gimnasiale ori civile, cari s'au fi un sprigin pentru satul lor, poată face ca să înainteze și secunomia după cerințele timpului de acum ei nu se gândesc, că devenind copiii lor harnici „meseriași“ în sat, ar pute mai ușor să-și câștige un viitor atât lor, cât și obștei întregi.

Tot la „mare“ trag toți, și urmea este, că tinerii, după ce au trecut prin școală, de multe ori se pribegii, și nu mai știu cum să-și câștige existența cinstită și sigură; și fel vedem că economia noastră de sate dă cu încetul tot înapoi.

Iladia, în August 1900.

Mateiu Milenconiu,
învățător.

DISCURSUL

din George Joandrea, Inv. în Lugoj, în calitate de delegat al „Reuniunii Învățătorilor gr. or. români din dieceza Carabeșului“ la adunarea generală a „Asociației“ ținută la Băile-Herculane.

Ilustră adunare!

Rev. D-le President!

Însuflețit și entuziasmat de prezența unui splendid succes al acestei întruniri mărețe și întemeiându-mă pe deosebirea

Oamenii își lasă casele și fug; negustorii își curmă negustoria, și toată lumea umblă săpăcită. Se spărie unii de vorbele altora, și chiar cei mai cu suflet, când ved pe unul și pe altul că-și adună avutul și fuge, își pierd firea și fac și ei ca fricosii. Peste capul nostru trecuseră atâtea rele aduse de războaie, încât am umblat vecinic cu ghiață'n sin.

Când au început să curgă ostile rusești spre Danăre, țara noastră se răscoli de spaimă și de groază. „Au răzăc Turcii, să ne pustiască țara“, ziceau bătrânii cari o mai pășiseră.

De obicei, când aveau războaie cu Rușii, Turcii apucau Rușilor înainte și le eșiau întru întimpinare în țară la noi. Două locuri le erau mai cu priință pentru întimpinare: Giurgiul și Calafatul.

Giurgiul a fost până acum vr'o cinciseci de ani cuib turcesc în țara noastră. El și Brăila erau orașe ale Sultanului pe pământul Românilor, și într'aceste orașe aveau chiar și biserici Turci. Acum erau ale noastre cu totul.

În fața Giurgiului e cetatea cea tare a Ruscucului, ear în fața Calafatului e Vidinul, cea mai puternică cetate turcească de la Dunăre. Și le era cu îndemână Tur-

cilor să treacă în țară la noi acolo, unde aveau sprigin la spate cetăți puternice.

De la Giurgiu Turcii puteau înainta iute și de-a dreptul spre București, în vre-o câte-va ceasuri; ear de la Calafat — după obiceiul cum poartă ei războiul — sosiau în coastele Rușilor, cari se îngrămădiu la Dunăre.

De-aceia noi, înainte de a se începe războiul, am adunat oști la Giurgiu și la Calafat, ca să nu lăsăm Turcii să treacă Dunărea. Și lucru de mirare, de rindul acesta Turcii n'au încercat să treacă, măcar că își adunaseră multă putere de oști într'aceste locuri.

Dar marginea țării o ducea într'o spaimă. N'au trecut Turcii azi, dar vor trece mâne! De geaba li-se spunea oamenilor, că Turcii n'au să treacă în țară, că în drumul lor e multă ostire românească și destul de tare ca să oprească pe Turci.

Spaima îi făcea să nu se încrează în ostire. Și tot mai mult sporia svonul, că Turcii se adună câtă frunză și iarba și că e mare primejdie la Giurgiu și Calafat.

Locuitorii din părțile acelea fugă; cei din București nu vedeau de cât Turcii și se grăbiu să-și încarce averile în căruțe și s'apuce prin văile Prahovei, ba să treacă și munții la Brașov.

svonul și spaima nu cu vorba, ci cu fapă. Adevărat în Moldova un boer, care voia să vtoză moșile, și Domnitorul, ca să se țeră că Turcii nici n'au să bată în nici să ia pământurile, a cumpărat boierului. I-a dat pe ea două milioane, toate că tocmai atunci venia peste să cheltuiască atâtea bani. Dar, cum că moșia, a deschis ochii fricosii și a vedit, că El așa de cu temei știu că nu vor intra în țară, încât îndrănește să cumpere pământuri.

Ear ca să domolească spaima, Giurgiu și la Calafat e potop și pețit suși a plecat întâiu la Giurgiu și în oraș, în vreme ce Turcii de peste năre băteau orașul cu ghiulele și cu zuri. Apoi a mers pe malul Dunării, bateriile române și a intrat printre răzpedestrimei, care era acolo. După aceea mers la Calafat.

Ostirea, văzând pe căpetenie și pe taia focului turcesc, a prins suflet. Noștri erau destul de inimoși și gata să se luptă, dar când au văzut pe Domn amestecându-se printre ei, înbărbătați cei slabi și lăudând pe cei îndemnați și inimoși, li-a crescut inima de și de mândrie. Cunoșteam acum cu

ce o are „Asociațiunea pentru literatura poporului român” din noastră, dați-mi voie, ilustrați adunare, acestui înălțător moment și plin de națională, să-mi ridic și eu modest și debil în calitate de de Reuniunii învățătorilor gr. or. ro-diceasa Caransebeșului”.

...cuvântată fie memoria dulce a car’ în timpuri de restriște, sub poros al unei învățăminte de idei și gânduri se în cugete și simțiri, pus-au această instituțiune culturale, scoate pe scump poporul nostru din chaosul întunerecului și dă-nă existenței sale, care este cul-tura noastră, puse între limitele reli-gioasă și moralității, — a-l așeza după a obicei pe aceeași treaptă binemeritată a națiunii conlocuitoare, nouă su-... în bine și în rău!

...adele acestei importante instituțiunii rărsat și se revarsă cu belșug prin staturile societății noastre românești, amice doresc și învățate ard de do-propășire intelectuală și morală!

...armii în pace, umbre de titanici con-și ai neamului românesc! Nemurito-... și insufletește Șuluf, înțelep-... și energicele Popasu, Voi și acu-spiritele Voastre lucrați în noi și noi!

...Rev. Ta, Die President, care ală-... cu P. S. D. episcop, academicia-... Popea, dela întemeierea ace-societațiunii până astăzi aș’ chosit nel-n pentru progres și civilizație, întoc-și dreptul Simeon, bucurați-vă acu-sădăncile bătrânețe de rodul ostene-... și revărsat „lumină din... pentru luminarea” mult cercatului românesc!

...mianea noastră învățătorească gr. diceasa Caransebeșului, care la ei de aproape 30 de ani din răspu-... pentru promovarea intereselor române, sădind în dragălașele mlă-... și frica Domnului, și prin dând „Asociațiunei” noastre ade-... teren spre o mai departe lucrare, și soră mai modestă, dar tot cu atâta propășire, — se apropie azi de cea... instituțiune românească din acea-... și ca și unei „alma mater” își prin mine sentimentele sale de de-...!

...când mi-s’a dat onorul și însărci-... de a felicita această ilustrați adunare, și inimă românească și cu suflet cu-

rat și nepângărit, — vă rugăm tot-odată, să primiți asigurarea, că reuniunea învățăto-rilor nostri pas de pas Vă va urmări în intențiunile bune și ajutor neperitor Vă va da pe aceste plaiuri de glorioasă amintire istorică, rămase nouă ca moștenire „aere perennius” dela moși strămoși! Să trăiți, D-le President! Trăiască Comitetul central!

Trăiască Asociațiunea!

Comoara de aur.

— Povește igienice și de scăparea vieții, scris. pe înțelesul și pentru folosul țărânului român —

De

Iulia Bugnariu Sălăuțanul.

Motto: Sănătatea până le un punct este în mânia noastră.

(C. Șt. S.)

(Continuare.)

Sângerarea, scurgerea sângelui.

Dacă din rană curge mult sânge, tre-bue să trimitem foarte iute după medic. Până la sosirea acestuia, să apăsăm tare cu unul sau mai multe degete sau în însăși rana, pe acel punct, de unde vine sângerarea, sau nemijlocit pe partea corpului că-zătoare de-asupra ranei, să aplicăm legă-torii tari și groase (din burete tescuit tare și legată, sau din alt obiect potrivit.) Dacă rana sângerătoare e la mână sau la brațul de din jos, să încovăiem (In-doim) brațul tare și tot aceasta să o facem și cu genunchiele, dacă sângerarea vine dintr’o rană dela picior sau fluierul picio-rului. Dacă sângele vine întunecat și spu-megător (undulător), dar’ nu în formă de raze (sbocotind), trebuie să legăm membrul tare și în cruciș pe partea căzătoare sub rană. Din contră, dacă sângele vine vioiu, de co-loare roșie și sbocotind, în formă de raze, atunci trebuie să aplicăm legătoarea în par-tea de deasupra a ranei așa ca să împie-dece circulațiunea sângelui — în direcți-unea spre rană. Această legătoare se poate aplica numai la mână și la picioare și încă așa, că facem din vestminte o minge, sau luăm o bucată de lemn de formă rotundă ori alt obiect tare asemenea acesteia și aceasta o apăsăm tare pe locul zis, apoi o legăm cu o năframă sau cu șinor, și așa fiind arteriile tescuite (strinse, apă-

sate), prin aceasta împiedecă curgerea sân-gelui. Ear’ dacă rana este la cap, grumaz, piept ori în regiunea stomacului, atunci apăsarea o facem nemijlocit pe rană așa, după-cum am văzut mai sus.

Scurgerea sângelui din nas.

Scurgerea sângelui din nas, ori că urmează de sine, ori că din nenorocire, nu trebuie să o oprim îndată; ear’ dacă scur-gerea sângelui e în măsură mare și ține mult, în acel cas punem pe nas și pe frunte imblojiri udate în apă rece amestecată cu oțet tare; pe cap, pe ceață să turnăm des apă multă și rece; să ne îngrijim de aer proaspăt, și capul să-l ținem ridicat în sus. Dacă curgerea sângelui e în grad așa de mare, că se simte lipsă de ajutorul me-dical, în acest cas și până atunci, până când sosește medicul, să tragem pe nas apă alu-minoasă (cu peatră acră), sau să astupăm nara sângerătoare cu un pământ de scamă imoiat în apă aluminosă.

Vătămătura.

Incordarea corporală prea mare, sări-tura nefericită sau căderea din înălțime ne poate cauza vătămătură, în limba comună, ruptură. La mulți însă acesta este un nă-caz înăscut. Vătămătură numim acea um-flătură, care se naște prin aceea, că cu-tare porțiune de mațe din burta foalelui sau din regiunea buricului, se umflă sub piele ori că se sloboade afară în testicole. (Poporul de rând zice „că-i es mațele”.) Trebuie să grijim, ca vătămătura să se re-țină mereu în burta foalelui, prin aplicarea legătoarei de vătămătură. Cine are vătă-mătură, să meargă la medic pentru orên-duirea de brăcinar. Intrelăsarea acestei re-gile ne poate cauza chiar și moarte ne-așteptată, mai ales dacă vătămătura se strîm-tează, sau, cum se zice, „se încuie”. În atare cas respectivul să se culce pe spate și să încerce a reintoarce vătămătura, dar’ fără de stă. Dacă aceasta nu succede îndată, să cheme fără întârziere medicul.

Rane cauzate prin ardere.

Dacă cine-va ‘și-a ars vre o parte a corpului, lucrul cel dintăiu să-i fie, a ține partea arsă în apă rece o oară, ori și mai mult — dacă se poate; ear’ după scoate-rea afară sau dacă aceasta nu se poate

îndată, să se imblojească cu vestminte udate în apă rece, înoid imblojirile (cata-plasmele) îndată ce acelea se încălzesc. Dacă se beșică, spargem beșicile cu acul. Ranele să le ungem cu amestecătură egală de oleiu și albuș de ou, sau să le acope-rim cu baraboț zdrobiți mărunt și ameste-cați cu unsoare, și apoi să le legăm.

Dacă cuiva ‘i-se aprind vestmintele pe corp, acela se expune la pericol foarte mare dacă începe a fugi, pentru-că prin această fiacără capătă numai nutremânt. Prezența spirituală în atare cas este ne-prețuită. Deci în loc de a alerga sau fugi, e mai bine, ca nefericitul să se culce sau să se așeze repede jos și să se acopere tare cu lucruri, car’ îl cad mai întâiu în mână (cu plapoma, sumanul, șolul etc.), sau îl acoperim noi bine, ca aierul să nu poată ajunge la partea arz-toare. Dacă în chipul acesta ni-a succes a lipsi focul de aier, e lucru firesc, că arderea încetează.

(Va urma.)

Dela sate.

Barra, 16 Septembrie n. 1900

În preșutul jurnal „Tribuna Poporului” nr. 35 a apărut o corespondență din Rădmă-nești sub titlul „Slujbași rîi”, scrisă de N. A. cu scop de a ponegi în fața lumii pe ju-dele comunal N. Rista Pepa, preotul P. Popovici din Rădmănești și pe notarul cerc. Vasile Caba din Barra.

Pentru-ca On. public cetitor să nu fie în seducere și cumcă insultele din acea co-respondență contra numiților fruntași sunt nebasate, subscriul ca unul care cunoaște prea bine lucrurile din Rădmănești, fiind în nemijlocită apropiere, îm’ iau îndrăzneală a aduce la adevărata lor valoare starea lu-crurilor din Rădmănești.

Acum sunt doi ani a venit în comuna Rădmănești un învățător cu numele N. Hanza. Având numai cursul pregătitor, în loc de a se pregăti pentru completarea cursu-rilor pedagogice, s’a apucat să întoarcă sa-tul cu fundul în sus. Nu voesc a înșira faptele lui, căci nu merită; ci pentru car’ pîrîndu-l unui oamen’ la V. Cons., în urma investigații prin Părintele Adam Rosa inspec-tor școlar în Leucusești, a fost suspendat din oficiu.

...omul, pe care l-a trimis Dumnezeu în războaie cu biruință.

...cei slabi de înger, cari s’asteptau pe Vodă plecând din București pe Prahovei către Brașov, ca să fie de-le locul răului, când îl văzură plecând din Brașov la Giurgiu, unde era foc și a-... s’au mai scuturat puțin și au că le vine inima la loc.

...la Calafat, Domnitorul intrând într’o... a fost primit de Turci cu obuzuri... a căzut la picioarele Lui, stro-... pe pământ răscolit și rânind căți-va de lângă El. Știrea acestei întâmplări prin toată țara ca o cutremurare... ear florii ei au fost aducători... tate.

...nu se mai îndoia nimeni acum. Dom-... și pusese însuși capul în prmejdie;... nu se teme de urgia Turcilor și... vrea să fie în cepul oștirii Sale, ca... pept cu vrășmașii. Ne învredicise... cu un Domn, cum de mult nu... vaserăm. Au trecut mai mult de o sută... de când țara noastră n’a văzut oștire... alergând la hotare, cu baioneta... nici Domn, care să stea alături cu... zilele încercării. De aceea prinsese... netrecuterea în inimile noastre.

Și eată-l acum, pe cel așteptat de noi atâta amar de vreme.

Pe plaiurile țării noastre se mai găsiu încă fiacă și bărbați cu inimi pornite spre fapte viteze, firea răboinică și nelnsăpămintată a strămoșilor noștri nu se perduse cu totul în nepoți Dar au venit vremuri grele și nimeni nu le-a mai pus la încercare firea, care înce-puse să amortească.

Precum e cărbunele aprins, așa ni-a fost odată inima. Cu încetul apoi, cărbunele lăsat în pace s’a acoperit cu cenușă. Și zicea lumea, că e stins cărbunele, că din ce a fost el odată, a rămas numai cenușa, care nu se mai poate aprinde. Și însuși unii dintre noi ne amăgiam cu părerea și, vî-zînd cenușa, credeam că nu mai e scântee sub ea.

A venit însă vremea războiului. Duhul răsbunării și al vitejiei a suflat peste cărbune și cenușa s’a înprăștiat. Și eată-l cărbunele tot aprins, așa cum îl doriam și cum a fost el odată, după spusa cărților vechi ale neamului nostru, care vorbesc de Domnii cei mari ca Ștefan, ca Mircea și ca Mihai Viteazul.

Domnitorul a bănuț de cu bună vreme firea românească a Românilor și, judecând după vestitele fapte ale trecutului, nu s’a

înșelat. De cu bună vreme El a deprins pe bărbații neamului nostru cu apucăturile ostășești, făcînd din straja pămîntească o oștire vrednică și tare, și așteptînd ziua, când ar trebui să sară cu dînsa în foc pentru desrobirea neamului.

(Va urma.)

Poesii populare.

(Din Răcășdia.)

De-ai ști, mândră, ce știu eu,
Ai ruga pe Dumnezeu,
Să-ți moară bărbatul tău,
Să te iau, mândruțo, eu;
Să-ți trăești tu traiul tău
Și să-ți porți tu portul tău.
Doamne, bate doi părinți,
C’or stricat pe doi iubiți;
Doamne, bate nu mai da,
Care-mi strică dragostea,
Că m’am pomenit cu ea
Din copilăria mea.
Pasere cu pene verzi,
Ce cânti vara în livezi,
Suf-te’n poartă de mî vezi,
Cum dorul meu că mî poartă,
Mî mută din loc în loc
Ca pe-un om fără noroc.

Fie-ți, maică, cu păcat,
Tînărea m’ai măritat,
Rîi socri am căpătat!

Cine-o făcut urtu,
Nu-l primească pămîntu,
Urtu din ce se face?
Din omu care nu-ți place;
Urtu din ce-i făcut?
Din omu care-i tăcut.
Păsăruică de pe lac,
Nu mî blăstema să zac,
Că n’am pe nime cu drag,
Să vină la min’ la pat,
Să mî ntrebe de ce zac,
Să-mi dea apă din cărceag.

De cine mi mai urt,
Cu ala mînănc din blid,
Și de cine mi mai dor,
Nu-l vîd nici pe lîng’obor
Și de cine mi mai drag,
Nu-mi mai calcă nici în prag.
Culese de: *Emilian Novacoviciu,*

(Din Pustiniș)

Foaie verde de alun,
Mî n’alunui cu mîndra ‘n drum

Devenind astfel postul de inv. vacant, s'a publicat concurs, punându-se s'ia de alegere pe 5 August c. n., ear nu 13/26 Aug., cum îi place corespondentului N. A. a minți.

În speranță de a mai pune mâna pe această școală, inv. N. Hanza s'a așezat la un om în comună, colindând apoi pe la toți cu rugarea, ca la alegere să voteze pentru el. Unii de milă, alții din pretenie i-au promis; ba unii până acolo au mers lăudându-se, că de nu vor reuși și decumva dl inspector A. Rosa nu le va face pe voie, atunci nici calea nu va mai găsi către Leucucești, — despre ce având cunoștință dl notar V. Caba, a aflat de bine a rindui jandarmii pe ziua alegerii, pentru a se încungiuara atari neplăceri.

Pe lângă acest inv. necualificat au mai reflectat la acel post trei inv. cualificați, și pe lângă tot protestul unor oameni partizanii de al inv. N. Hanza, care, se înțelege, nici în candidațiune n'a putut fi pus, — grosul poporului în frunte cu notarul, judele și preotul s'au grupat pe lângă tânărul prep. abs. George Riata din Ohaba-Serbească, care întrunind majoritatea voturilor, a devenit ales și întărit.

De aci apoi ura și dujmănia inv. N. Hanza și a celor de pănura lui contra notarului, preotului și a judeului comunal și de aci apoi calomniarea prin foi a acestor trei fruntași.

Că dl notar V. Caba e Român bun și de omenie, se vede și de acolo, că după un serviciu de doi ani, ca notar substituit, la alegere cu aclamațiune l'am ales, și de atunci cercul nostru tot-deauna l'a ales de deputat la sinodul protteral din Belint, ear sinodul parochial din Barra, văzând interesul lui față de biserică și școală, în tot-deauna l'a ales membru în comitetul parochial. Că dl notar i-a numit gunoii pe partizanii învățătorului N. Hanza, să nu se supere corespondentul N. A., căci oameni culți nu se pot numi, când ei pretind să fie puși în candidare un învățător necualificat.

În cât privește persoana judeului com. N. Rista Pepa, e unul dintre plugarii noștri de model; nu bea nici un fel de beutură spirtoasă, iubeste biserică și școală, pururea a fost și este abonat la vre-un jurnal, tot deauna a stăruit mult la fericirea și bunăstarea poporului, dovadă însăși scrisese corespondentului N. A. despre adusul fânului și trieratul grâului acasă, pentru care anii trecuți au fost pedepsiți mai toți cu câte 4—10 cor. din partea fibirului în scopul fondului comunal. Ear acum judele com., ca să mântue poporul de aceste pedepse, l'a îndemnat ca pe baza reg. comitatens să înainteze o rugare d lui fibirului, pentru a li-se

Eu voiam s'ocolesc,
Ea mă 'mbie s'o iubesc.
Știi, mândră acum un an,
Cum de tine mă rugam,
Să mă lași la voi în casă,
C'am vrut să te fac mireasă;
Dar tu te făceai cu smei
Și mi ziceai că nu mă vrei,
Că sunt plin de datorie
Și suntem în cas'o mie.
Rău, mândră, te-ai înșelat,
Pentru că ai ascultat
De dușmanii mei din sat,
Care vorbe rele fac
Între cei care li drag.

Foaie verde din livezi,
Te rog, bade, să mă erți,
Că acuma vîd și eu,
Că m'am înșelat prea rău.

Pășere vintă din țară,
Întoarce pe badea eară,
Să vină ear pe la noi,
Să ne iubim amîndoi.

Culese de: Toșa Voicău.

îngădul aducerea fânului acasă, și care rugare dimpreună cu diurna d-lui fibirului va costa circa 1 cor., după-cum vor fi mulți în rugare. Pentru aceasta în loc de a mulțami judeului com., precum l-au mulțamit cei cu rugarea, — corespondentul N. A. din contră s'biară ca un cal spăriat, că jud. com. duce comuna la săpă de lemn, și fără pic de rușine nu se sfiește a insulta nici pe vet. preot P. Popovici, care se știe că în afaceri comunale nu se amestecă de loc, petrecându-și tot timpul cu citirea, dispunând de o bibliotecă, care prețuește peste 1000 coroane.

Din acestea se poate convinge și O. public cetitor, că cele publicate în n-rul 35 al „Trib. Pop.” despre persoanele acestor trei fruntași, sunt lipsite de adevăr. Tot-odată se poate convinge fie-cine, că ce'l doare pe autorul coresp. N. A., care mai bine ar face să-și caute de treabă, ear nu încurce lucrurile, zăgrăvind cai verzi pe păreți, că adevărul și dreptatea nu se pot ascunde.

A. Perit,
învățător.

Un răspuns.

Credeam, că voi fi dispensat a mai reveni asupra celor scrise în cauza Reunionei învățătorilor arădani, și anume: asupra celor scrise de dl anonim I. G. în „Tribuna” din Sibiu. Dar' văd, că numitul domn, în loc să tacă dacă nu e vinovat, sau să-mi răspundă la ce-am cerut, vine în N-rul 164 al „Tribunei” și, între alte multe repetate de atâtea ori, mă provocă, că dacă scriu ceva, apoi să-mi și iscălesc numele sub ceea ce am scris...

Dar' d-sa uită, că atunci în locul prim d-sa trebuia să 'și l' subscrie, ca prin aceea să fi sînt și pe X. să 'și pună adevăratul nume, altcum, tot așa și noi avem dreptul să presupunem, că I. G. e o persoană, care numai scrie, dar' nu e nici învățător și nici nu locuiește în diecesa Aradului, ori I. G. pot să fi impale de felurite numiri; deci subscrie-și adevăratul nume, căci atunci și X. va iscăli pe al său, când va mai scrie în merit.

În cât privește restaurarea, fie sigur d-sa, că precum am afirmat în trecut, și aceasta nu o poate răsturna — deși probează — că nu avem între noi oameni, cărora le plac scandalul și sunt unii și... decăzuți, ear' aceasta ar dovedi o mai bine actele aduse contra lor pe la autoritățile confesionale și judecătoriale politice. Decât că, ce a înțeleși că vor fi ertați, dacă se vor îndrepta. Însă „lupul își schimbă părul, dar' nu-și lasă năravul”, tot așa și acești oameni, la ocaziuni bine-venite explozează...

Deci ceea-ce am zis, a fost mai mult o admoniție, — ca cei vinovați să-și tragă seamă, că doar' se vor îndrepta și-și vor stăpâni patimile.

Dl I. G. bate însă pe altă coardă, că dăscălimă e vătămă... oare? Toți învățătorii vor iua asupra-și păcatele unor nesocotiți? Toți vor judeca asemenea cu I. G.? Cred că nu, ci presupun, că majoritatea va fi de părerea, că mai bine să se lecuiască răul până e mic, decât după ce a cangrenat întreg corpul.

Îmi vine a crede, că dl I. G. voiește să-și bată joc de clienții d-sale — pe cari îi apără atât de ferbinte, căci ce înseamnă alta când de atâtea ori scoate la iveală, că avem: oameni incuți, imoralii etc.

E destul o vorbă celui ce vrea să priceapă.

Că ce a fost Reuniunea mai înainte de aceasta cu 9—10 ani și noi știm și, că ce va fi fost înainte de aceea, știu alții poate mai bine ca dl I. G. — De alt-cum poftescă și cerce foaia pedagogică „Mintea și Inima”, care era organul acestei reuniuni, despre care dl I. G. ne face să credem, că n'a fost nimic. Experiențe și alții au, dacă nu mai multe, dar' atâtea ca d-sa la tot-casul, cu deosebirea însă, că le expun mai calm și cu sânge rece.

Că președintele actual a trudit mult și n'a cruțat jertfe, nici un membru nu trage la îndoială. Alta este însă ce-l supără pe I. G. — Sistemele! Bată le să le bată. D sa nu se poate reține să nu le amintească la ori-ce ocaziune, punându-le ca obiect de discuție. Noi știm, că membrii Reun. Inv. rămași afară din birou și comitet sunt: N. Ștef, vice-președinte; M. Oltean, bibliotecar; P. Vancu, controlor; A. Boțoc și I. Roman, membri în

comitet. — Acum, în cât ne asigură cel-ce știu sigur, N. Ștef, ca finul dlui președinte (Jacă e permis să amintesc afaceri familiare) nu făcea opoziție nici când, Oltean participa de tot rar, P. Vancu în decurs de ani de zile cât a fost în com. nu făcea nici opoziție, dar' nici nu părtina ce nu s'a căzut. I. Roman era adict mare al vechiului sistem (vorba dlui I. G.). Singur A. Boțoc în ședințele din armă a făcut observări, cari poate după a sa convingere au avut loc, ear' după a altora nu.

Alte cauze au fost, pentru cari cel-nu-miți au rămas afară, ear' nu ceea ce zice dl I. G. Să fie însă chiar așa, cum zice d-sa, dar' atunci să ne spună, că ce merite au pentru școală cei noui aleși — în locul celor rămași afară? Căci așa cred, că în fruntea unei Reuniuni — cum este Reuniunea învățătoarească arădană — trebuie să fie oameni meritați, atât pe terenul didactic, cât și în viața socială, ear' nu să se umplă locurile cu mediocrități ori chiar și plagiatori, cari numai pentru că știu limba unora și altora sunt puși să reprezinte o corporațiune atât de însemnată.

E destul de rău, că se face atâtea vorbă pentru lucruri, cari nu merită nici să se amintească, necum să se scrie despre ele coloane întregi.

Nu voi să lungesc vorba în această parte, decât să, de încheiere repetez, dl I. G. 'și-a însușit meseria de apărător al unor oameni dușmaniți cu legile sociale .. ceea-ce singur va vedea mai târziu.

X.

Din Banat.

Valea Almajului, 21 Sept. 1900.

Avem și noi aici în Valea-Almajului câțiva ofițeri români în pensie, cari, după ce au servit cu credință Tronul și patria, s'au retras acasă la căminele părintești, ca în tihnă să-și petreacă restul vieții. — Un asemenea ofițer a fost și Ilie Ciolma, căpitanul în pensie din Bozovici, care în 18 Sept. s'a mutat la cele vecinice. — Răposatul căpitan a servit în armata comună și a stat 14 ani în Italia. A luat parte la mai multe bătălii. La lupta de la Königgrätz, lângă Trautenau, regimentul lui a bătut pe Boruși, dar' în urmă totuși Prusii îi prinseră regimentul și cu toții ajunseră prizonieri ai Borușilor. După liberarea prinsoare a relatorilor earăși în Italia, de unde mai umblând cu regimentul prin câteva orașe din sudul Ungariei, s'a despărțit de el, ca pentru totdeauna să se retragă la ai sîi. — Acasă în Bozovici a trăit o viață familiară fericită. — A cinstit și a fost cinstit. — Avea un rar humor. — De multe ori delecta el mese mari cu neîntrecutele sale glume. — A trăit 72 de ani. — În prezua morții încă vesel povestea cu ai sîi la masă. Moartea iute și fără chinuri l'a despărțit de această lume. — Înormântarea a fost în 20 Sept. — O lume mare îl petrecuse la lăcașul cel vecinic. — Serviciul funebral a fost săvîrșit de preoții: Dimitrie Bogovici din Bănia, Ioan Goanța din Șopotul-nou, Vasile Popovici din Pataș și Nicolae Bhoiu din Bozovici. — În biserică preotul Popovici a ținut un frumos discurs funebral, meditănd asupra vieții omenești și enărind frumosul trecut al decedatului. — Colegii defunctului au depus o frumoasă cunună pe mormânt. — Era ceva interesant privind la sfîrșitul înmormântării pe colegul defunctului, dl Iancu Pirtea, care în uniformă mergea în fruntea rezerviștilor, conducându-i la pomana. — Dl Pirtea, care de altcum numără 67 de ani, așa sprinten umbla, de cugetal că veșt un ofițer la începutul carierii, plin de visuri de ale viitorului. — Îl deplîng pe defunctul neconsolabila familie cu numeroasele neamuri și inteligența din Almaj.

De la — Nera.

PARTEA ECONOMICĂ

SOIURILE MAI ALESE DE POAME.

Merii (pirus malus.)

1. Merul dulce și viorelul sănzăienul, produc poame de foarte timpurii și de comun cunoscut sunt fructe de a doua mână, însă de tot timpurii, ele sunt pentru piață. Se coc în Iulie.

2. Merul untos (Butter-Apple) produce poame foarte bune pentru masă și se coc tot în Iulie.

3. Trandafirul ceh (bümische Rozen-Apfel), produce poame minime pentru piață și masă, de o mijlocie și chiar peste mijlocie, forma lătareată-rotundă, o color galbină-verde, acoperită cu un văl o roșată purpurie frumoasă, lătareată cu pete. Miezul este de o color albă, cu must dulce și bogat, ear cu o acreală stempătoare foarte plăcută. — Se coc și ele în Iulie dacă se coc prea tare, ele se malăiețe.

4. Astrachanul roșu, produce menea poame foarte bune pentru piață ca și pentru masă; mărimea mijlocie și forma lătareată-rotundă. Coloarea aurie, acoperită cu un văl de roșată închisă. Miezul e mustos și cu aromă plăcută. — Se coc în a doua jumătate a lunii Iulie.

5. Parmenul auriu, de foarte timpurie produce poame de tot bune pentru piață și pentru masă; mărimea mijlocie și forma lătareată-rotundă, mare, cu o color galbină, ear roșii. Miezul e alb și dulce, must foarte plăcut. — Se coc în Septembrie.

6. Astrachanul alb, e lătareată toată lumea; produce poame foarte bune pentru toate trebuințele, o color verzuie, apoi galbuie ear — acoperită cu o roșată deasă. Au must bogat dulce-acriș, ear și foarte plăcut. — Se coc în a doua jumătate a lunii August.

7. Merul numit Tarul Almajului un pom de vară, care produce poame de o bunetă mijlocie, dar' foarte bune pentru piață și pentru masă. Forma lor e mare și lungă, ear câtva; au o color verde ear cu o roșată închisă, cu pete. Miezul e alb, mustul bogat, ear acriș, dar cu miros plăcut. — Se coc pe la mijlocul lui August.

8. Merul Gravenstein, produce poame de tot bune în toată țara. Sunt de-o mărime uriașă cu o color aurie, în partea de cătră soare ear roșii; miezul e alb, câte-odată ear bin, ear mustul foarte bogat și miros de fragă. Poamele foarte întrec toate soiurile de mere, ear cultivarea acestui pom este foarte recomandat. Se coc în Octombrie chiar și în Noemvrie.

9. Merul murg, produce poame foarte bune și de-o mărime mai mare mijlocie și lungă. Coloarea galbuie și în fața de cătră ear pete negre-roșii și dese. Miezul galbiu-alb, ear cătră mijlocie tot. Au must foarte bogat, ear foarte plăcut. — Rodește de obicei numai în al doilea an, dar rodul mărului e foarte bogat. — Soiu de pom foarte recomandat.

Noutăți

Arad, 28 Septembrie n. 1900.

Sașii continuă. Patrioții și soviniști nu-și dau loc a scunde necazul, că Sașii stă cu tot dinadinsul pentru conservarea celor germane, ca nume oficiale ale orașelor. După Kronstadt, Hermannstadt și Sibiu, i-a venit acum rândul și Sighișoara. În ședința din 22 l. c. n., reprezentanța orașului a hotărât și a primit și ea o scrisoare, stilisată de primarul Halbaum, că ministru unguresc de interne, vestindu-l că stăruie pentru păstrarea și pe mai departe a numelui Schässburg, ca nume al orașului. — Poile maghiare încredințază casul cât se poate de cătrănite, încredințându-l lui ministrului care să se ocupe de el din urmă!

O misiune italiană la Sinaia. Indată în toarcerea în țeară Regele Carol va trimite la Sinaia misiunea italiană, care îl va însoți pe tronul Italiei a Regele Victor Emanuel al III-lea. Misiunea va compune din generalul Parraviti, adjutant regal și maiorul Ralieri. Membrii misiunii regale italiene vor sosi în România la 24 Septembrie st. v.

Cununie. Mercuri, având înalta dispensă de binecuvântare arhierescă, dl Adrian Ștefan, referent la consistorul aradan, s-a născut în cerc restrins familiar cununia cu soara Florica Frenț în Talpaș. Nuntii au fost doamna și dl Dr. Iustin Ștefan, avocat în Tinea. Dorim tineretului perechi toate fericirile.

Dr. G. Vuia, reințors dela Herculane, și-a reinceput practica medicală în Arad, strada Sina.

Creștinii buni. Ni se scrie din Boroșin. Nu ne putem închipui o jertfă mai mare și mai potrivită decât bisericii noastre, cari sunt puterea și viața noastră națională. În zilele trecute am avut o mare bucurie, văzând sevrându-se o tânără și neperitoare pentru sfânta biserică. Din banii ce i-a adunat prin crutare dela petrecerile sale, tineretului nostru a cumpărat adecă trei prapori în preț de 240 coroane (dela Caransebeș) și i-a dăruit bisericii noastre. Toate acestea au fost sfințite Duminecă, în 9 l. c. n. părintele protopop Gurbanu, asistat de părintii I. Moldovan și M. Feier, pomenind numele jertfitorilor și ale tineretului care a sfințit liturgiile, cât și la sfințirea acestor daruri. La sevrărea actului a fost de față dl avocat din loc G. Feier și un număr numeros. — O bucurie și o adevărată suferință sufletească se putea citi din fața tineretului, văzându-și biserica împodobită cu daruri și tineretului din comună porțându-se atât de bună și de creștinească. Cândă se cuvine bravei tinerimii, căci ei sunt de buni creștini sigur va fi imitarea în alte locuri, unde li se va duce vestea bună. — X.

Aniversarea liberării Romei. Joiă trebură s-a serbat în toată Italia aniversarea a liberării Romei. Toate orașele au fost împodobite, prăvăliile închise și s-a dat furnica multime foarte mare de flori în Roma municipalitatea, reprezentanța armatei și a marinei au mers la mare și au depus cununii pe mormintele lui Victor Emanuel și Umberto. După aceea s-au dus la Porta-Appia, unde primarul a ținut o vorbire patriotică. Numărul cununii au fost depuse în mijlocul tineretului general și pe spărtura dela Porta-

Alegere de notar. Ni se scrie, că în sept. n. a fost alegere de notar cercual în comuna Grebenaf sub prezidiul protopopului cercualului de Somogyi. Dintre 4 candidați a fost ales cu aclamațiune candidatul român, dl G. Șugurean, fost notar în Pălanca. Alegerea a decurs în cea mai bună ordine și s'a implinit dorința poporului, de-a avea odată și notar român.

O carte pentru popor. Ni se scriu următoarele: Neșind poporul nostru încă destul de orientat în afacerea feluritelor dărit de consum, — binevoiii a lua notiță despre cartea de neapărată trebuință pentru el: „Instrucțiunea în afacerea dărilor de consum”. Se capătă la mine prin asemnată postală. 1 exemplar costă 20 fileri; 5 exem. 80 fileri; 10 expl. 1 cor. 20 fil., franco. Cumpărătorilor de mai multe exemplare li-se dă rabat convenit.

cu stimă: E. Barbulescu. Pesac (comit. Torontal).

Nou doctor român. Dl Ioan Bucur, fiu de țeran fruntas din Săcădate, stipendiat al fundațiunii Gojdu, a fost promovat Joi, la 20 Septembrie, la gradul de doctor în medicina univ. la universitatea din Budapesta.

Profesore noue. D-șoara Laura Vlad, în ședința din 25 l. c. a comitetului „Asociațiunii” a fost aleasă învățătoare provisoră la școala civilă de fete a „Asociațiunii” din Sibiu.

D-șoara Cornelia Mușiu Urechidă din Sibiu, e aleasă profesoară la școala superioară de fete din Arad.

Concert și teatru în Bistrița. Meseriașii români din Bistrița invită la concertul împreună cu teatru și joc, care se va ține Duminecă, în 30 Septembrie n. 1900 în ospătăria orașenească centrală de acolo, sub conducerea lui M. Kraus, diriginte de cor. Inceputul la 8 oare seara. Venitul curat este destinat în favorul fondului reuniunii meseriașilor români din Bistrița. Prețul de intrare: Locul I. 1 cor. 60 bani; locul II 1 cor.; locul III și locul de stat 60 bani. Programul concertului este variat și piesa teatrală e: „Drumul de fer”, comedie cu cântece într'un act.

Din necazurile sătenilor. Un țeran, abonent al nostru din Pătaș ne scrie următoarea plânsoare: „In comunele din notariatul nostru Prilipeț, Pătaș și Borloveni-vechi suntem foarte supărați din partea protopretorului și a notarului, care fără nici o veste, foarte ne necăjește cu o lege despre fân și nu știm ce să facem cu legea aceea. Au publicat, că cine vrea să pună fân în pod sau în grădină, are să se înscrie la casa comună și să plătească 2 coroane. Așa s'au înscris vr'o câți va oameni din comuna noastră Pătaș și a eșit pretorul afară în sat și pe toată ziua a vizitat câte 10 din cei înscriși și trăgând 20 coroane. Dumnia-lui spune, că numi aceluia îi este îngăduit a pune fân în giurul casei, care are loc depărtat cu 20 metri de casă și de vecini; asemenea și în podul grajdului numai cam o mază de fân să se pună. Ne-am ruga de-un sfat grabnic: pe ce cale să apucăm? că suntem siliți să ne părăsim comuna”. D. L.

Sfaturile noastre e: să fiți cu răbdare, căci aci poate să aibă multă dreptate și direcțiunea. Știți doară, câte nenorociri se întâmplă cu focurile pe la sate, din negrija omului. Paza bună însă încungiuă primăjdia.

Convocare. În înțelesul ordinațiunii Ven. Consistoriu gr. or. român din Arad Nr. 6641/900 convocă adunarea constituantă a reuniunii învățătorilor dela școlile populare confesionale gr. or. române din protopopiatele Timișoara, Comloșul-mare, Belinț și Lipova pe Duminecă, 7 Octomvrie a. c. st. n. după amiază, la 2 ore în Timișoara-Fabric în școala română de băieți.

Obiectele adunării: Stabilirea statutelor și constituirea provisorie a reuniunii. Timișoara, 23 Septembrie, 1900. Emanuel Ungurianu, comisar consistorial.

Recolta viilor. Din Păncota primim următoarele: În anul curent vinul o să fie foarte bun Timpul din urmă a ajutat atât de mult, încât se sperază că vinul nou o să fie cu 4—6 graduri mai tare, ca anul trecut. Culesul se va începe în 8 Octomvrie st. n.

Statuia lui Széchenyi — furată. Până mai zilele trecute se afla bine așezată pe dealul „Szabhegy” dela Budapesta statuia lui Széchenyi. Un om rău însă a lăcomit la ea și — a furat-o acum de curând. S'a pornit cercetare împotriva făptuitorului, și cu data 25 l. c. se anunță din Viena, că hoțul

a fost prins acolo. Numele lui e Weinberger Fülöp, originar din comitatul Zemplin și locuitor în Budapesta. E un hoț ordinar, care pentru o altă crimă fusese deja osândit la temniță pe trei ani. Întrebat fiind, cum a ajuns în posesiunea statuei, Weinberger a răspuns, că în 24 l. c. un flăcău i-a vândut o în Budapesta cu 100 coroane. Neagă cu îndărătnicie, că ar cunoaște mai de aproape pe cel-ce i-a vândut-o și spune, că dînsul a vrut să vîndă statuia în Viena, pentru asta a plecat și el la Viena, după ce o trimisese înainte la propria sa adresă. Weinberger a fost predat tribunalului, ear' statuia în curînd va fi adusă earăși la locul ei.

Să nu se uite, că hoțul de statuie este un patriot nou, recrutat din rîndurile pericunătorilor, cari se pricep ei, ce anume serviciul să facă „națiunii”!

Punerea sub acuză a fostului cabinet sârb. Din Belgrad se anunță apropiata punere sub acuză, a fostului cabinet de sub presidenția dlui Vladan Georgevici, pentru violarea Constituției și pentru abus de fondurile secrete ale statului.

Două sinucideri în Arad. Ieri (27 l. c.) dimineața s'au sinucis împreună sicut în Arad (strada Eötvös) două suflete tinere, îndrăgostite. Eroii tragediei sunt: Monti Lajos, ajutor de apotecar în spișeria Rósnay, și Váray Mariska, actriță la teatrul din Arad. El era de 23, ea de 17 ani. Sinuciderea s'a întâmplat la cuartirul fetei; mai întîiu s'au otrăvit cu morfiu, ear' după asta Monti a tras un glonț de revolver în inima fetei și al doilea și-l-a descărcat și-și în templă. Imediat au murit amîndoi îmbrățișați. Erau deja logodiți și căsătoria avea să fie în Decembrie, ear' pedec în calea acesteia nu erau. Pentru aceasta tragica istorie a produs mare senzație în tot orașul. În cât pentru tînerul Monti, lucrul se explică.

Mai mulți membri din familia lui au avut tot asemenea sfîrșit tragic. Un unchiu al lui ca student în drept s'a sinucis la mormîntul mamei sale, ear' fratele mai mic al acestuia, fost fibrieru în Boroșineu, a ajuns în casa nebunilor; un alt unchiu al lui, fost negustor în Arad și un frate al acestuia, tot negustor, asemenea s'au sinucis. Muma lu a murit otrăvindu-se, și tatăl seu asemenea și-a curmat viața cu mâna proprie. Era, va să zică, în familie boala aceasta, care a pus și în mîna tinerului Monti arma uciziunii. Mai are încă două surori și un unchiu rămași în urmă.

Geografia comitatului Arad. Cei cari doresc a procura dela administrațiunea ziarului nostru „Geografia comitatului Arad”, dela învățătorul Damaschin Medre — cel mai nou manual de geografie, aprobat de Ven. Consistor pentru clasele III și IV ale școlilor noastre populare, — să binevoiască, pe lângă prețul de 35 cr. al unui exemplar, a trimite și porto postal, căci altcum nu suntem în stare a efectua comanda.

Năpăstuiți de fiare sălbatice. „Tribunele” i se scrie, că în giurul Bistriței, și mai cu seamă în hotarul comunelor de sub munte, fiarele sălbatice s'au înmulțit așa de tare, în deosebi porcii sălbatice și urși. Încât locuitorii, spre a-și apăra bucatele și vitele în contra rapacității fiarelor, sunt siliți să petreacă noaptea la hotar, făcînd focuri cu bobotaie mare pentru a împedea astfel năvala dihăniilor, fiindcă arme nu au, cu cari să să apere în contra lor.

Corul din Pesac, care a cântat la sfințirea bisericii din St. Miclăușul-mare în ziua Sfinței Marie-mic, se compune dupăcum urmează: Damian Andraș conducător, George Lația, George Avram, Pantelie Angel, George Slatina, Marcu Murășian, Partenie Muntean, Ioan Iovan, Ioan Sălăgian, Ioan Bogdan, Mihai Bogdan, Nicolae Doșa, George Doșa, Ioan Miloș, George Sălăgian, George Angel, Ilie Sarstiniianți, Teodor Sălăgian, Simion Muntean, Steva Lația, Mihai Bias.

„Foaia Pedagogică”, ce deja în al IV-lea an apare lunar în Sibiu, în întindere de două coale, sub direcțiunea dlui prof. Dr. D. P. Barcianu, are în Nr. 9 (din 1 Septembrie) următorul cuprins: Excursiunile școlare, de Dr. Ioan Stroia. (Urmare și încheiere). — Modele de lecțiuni:

Peatra de var, patru lecțiuni din istoria naturală (mineralogie), de Dr. D. P. Barcianu (Lecțiunea II-a). — Tributul unei datorii, câteva cuvinte la cel mai nou portret al metropolitului Șaguna, de Dr. D. P. Barcianu. — Din literatură școlară. — Informațiuni. — Felurimi.

Abonamentul pe an: 6 coroane. — Ca unica foaie bună și de specialitate, ce-o avem pe terenul pedagogic, o recomandăm calduros tuturor învățătorilor noștri.

Se oferă ca ucenic la un barbier român un băiat de 14 ani, cu știință de carte și bune purtări. Cel-cari ar dori să-l primească, să se adreseze la dl G. Dudulescu, învățător în F. Giriș (F. Győrös, p. u. Tenke.)

Poșta Redacției.

Adam Basarab, Romos. După-ce odată acel corespondent și-a retras acușele și o declară asta în public, nu mai are înțeles să publicăm ce ni-ai trimis. Ușî deschise la ce să mai forțezi? „Membrii”, Cermeiu. Nu este afacere pentru publicitate.

V. t., Sebeșul s. La timpul său se va arăta pe ce cale — tot prin escrocăre — a ajuns acel individ la „declarație”.

Brașovean. Are haz, dar să așteptăm până se poate complecta cu hotărîrea definitivă ce va trebui să se ia.

Antispiritist: Despre „seanțele” din „pagodă” am auzit de mult. Ceva mai pozitiv!

D-lui Mihai Rubinovici, preot în Bruznic: Cele trimise nu se pot publica. Afacerea aparține judecătoriei criminale, unde, cum spun, s'a și trimis deja.

D-lui I. J., preot în Zervești: Cu atât mai bine, dacă ai știre pozitivă, că unde ți-se împiedecă foaia. Fă arătare contra cancelariei notariale din Caransebeș-nou — la fibrieru, care e dator să reguleze afacerea. Direcțiunea postală nu se poate amesteca, în acest cas.

G. Dudulescu, Giriș. După-ce băiatul își va fi găsit loc, să se adreseze dlui P. Trușia, avocat în Arad, directorul Asociațiunii Aradane.

Poșta administrației.

D-lui T. Ch. în Chișineu: N'a sosit încă. D-lui I. V. Reșița: Geografia Medrea o putem trimite numai pe lângă primirea prețului de fl. 70 plus 10 fileri porto postal.

ECONOMIE.

Cereale (bucate).

De aci încolo prețurile pe piețe se scotesc în coroane și după 50 chilograme, ear' nu ca și până acum, după maza metrică (100 chilograme).

Prețurile dela 28 Septembrie din Arad:

Grăul cel mai bun	cor. 7.14—7.40.
Cucuruz	5.25—5.50.
Săcară	5.10—5.15.
Orz	5.50—5.60.
Ovăș	4.70—4.90.

Prețurile dela 28 Septembrie din Budapesta

Grău în Octomvrie	cor. 7.67—7.68
Secară	6.17—6.19
Ovăș	5.35—5.37
Cucuruz pe August	6.17—6.19

Prețul porcilor.

Conform buletinelor din B.-Pesta Kőbánya (Steinbruck).

Porci: tineri, trei Ingrășați de peste 320 kilogr. perechia: bani 98—99.

Tineri mijlocii în greutate de 251—320 Chilog. perechia bani 97—98.

Tineri ușori în greutate de 250 Chilog. perechia: bani 98—99.

Porci de Sârbia grei de peste 260 Chilg. perechia: bani 96—97 și ușori de peste 210 Chilg. perechia: bani 94—95.

Editor: Aurel Popovici Barcianu. Red. respuns: Ioan Russu Șirianu.

